

Frivillig innsats – hvem er fri og villig til å gjøre hva når og på hvilke premisser?

Krisekonferansen 2025

Livskrise, traume eller LIVET? Hvordan møter vi belastninger

Nina Beate Andfossen; senterleder, psyk.sykepleier og førsteamanuensis

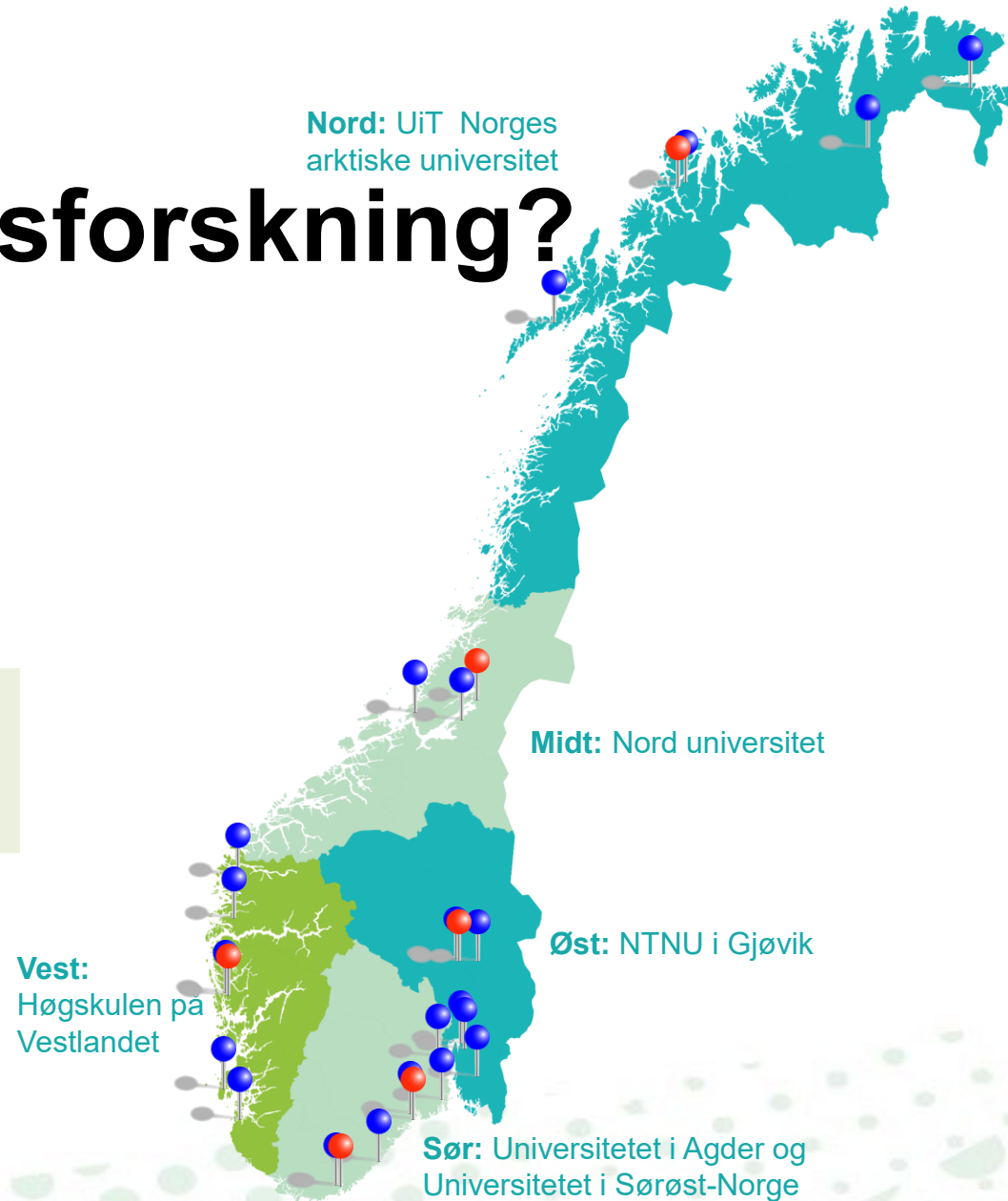

Hva og hvem er Senter for omsorgsforskning?

Fem regionale sentre danner et nasjonalt nettverk – koordineres fra SOF øst

Mandat:

å samle, produsere og formidle kunnskap om omsorg og omsorgsarbeid.

Uten frivilligheten stopper Norge!

Pixabay.com

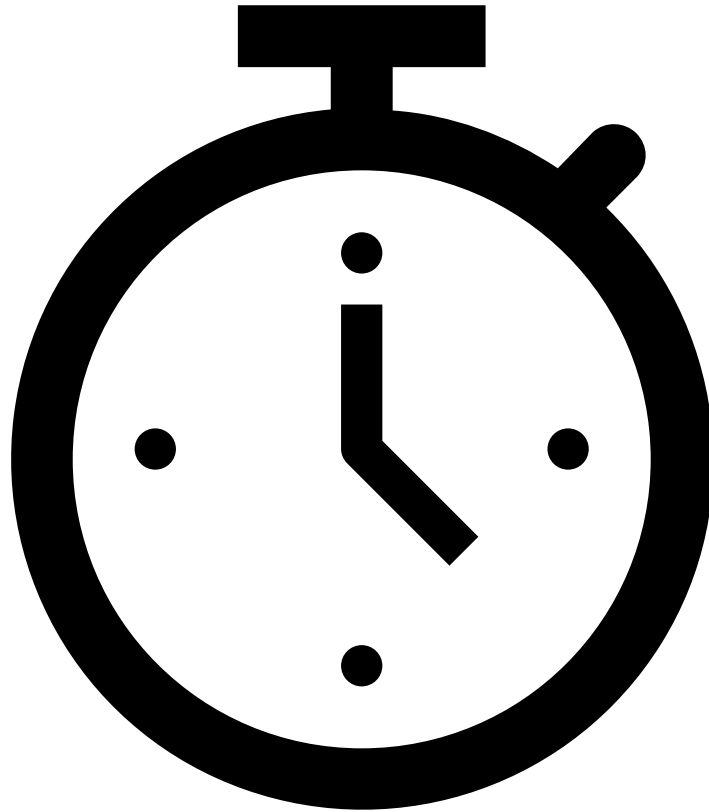
Livskrise, traume eller LIVET? *-hvordan møter vi belastninger*

←-----→
FRIVILLIG INNSATS - ALT I MELLOM

Verdighetsenteret
KOMPETANSE FOR EN VERDIG ALDERDOM

Historisk tilbakeblikk

Etablering av frivillige organisasjoner siden 1850-tallet

Mellomkrigstida:

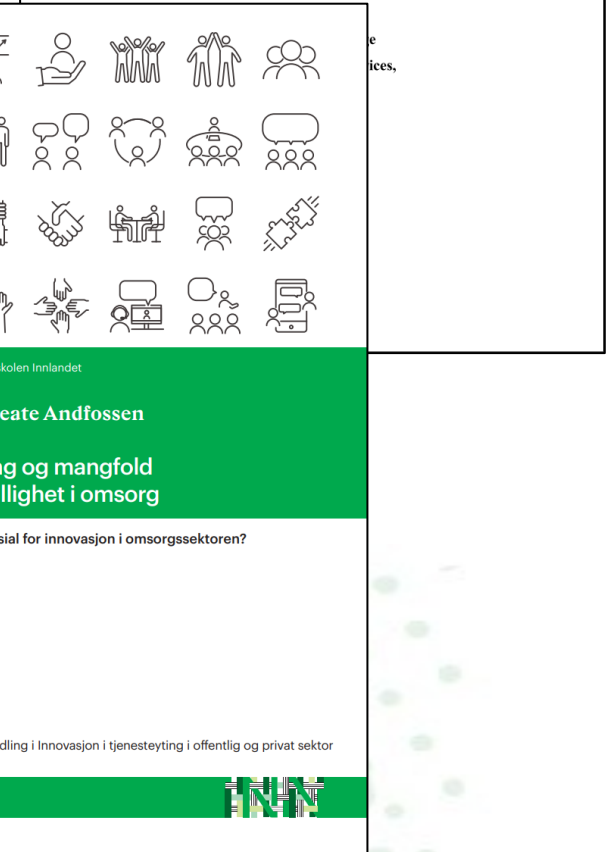
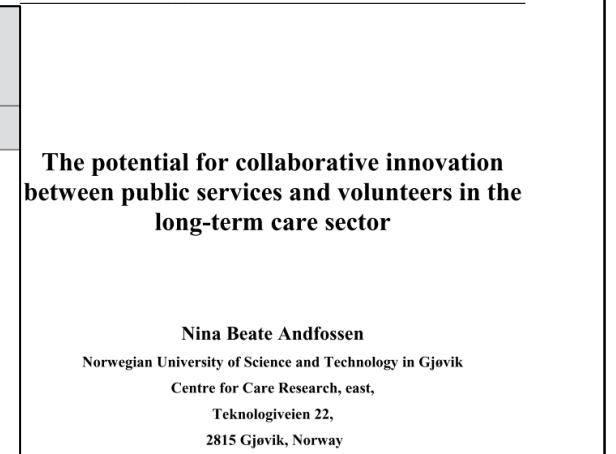
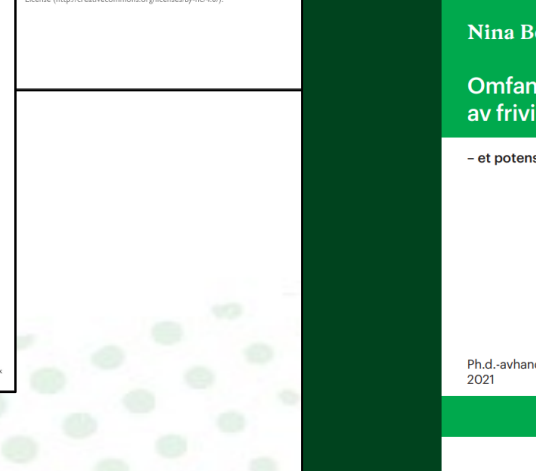
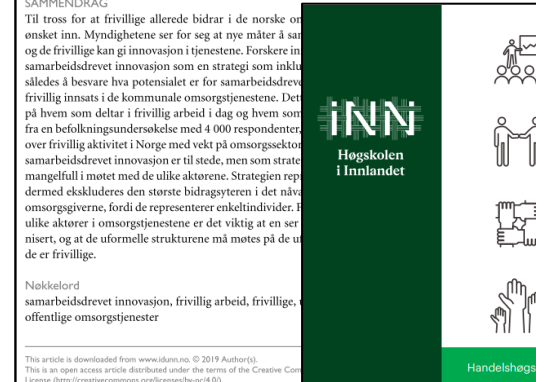
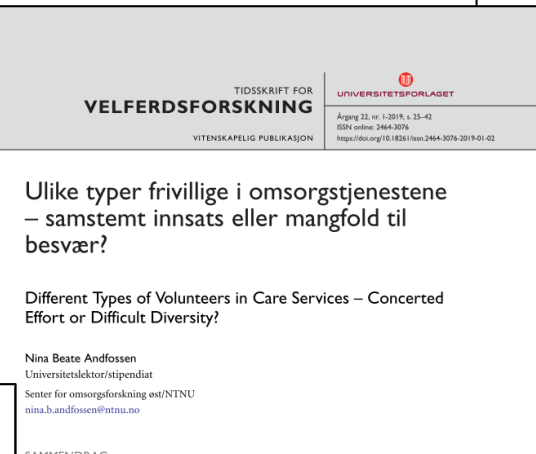
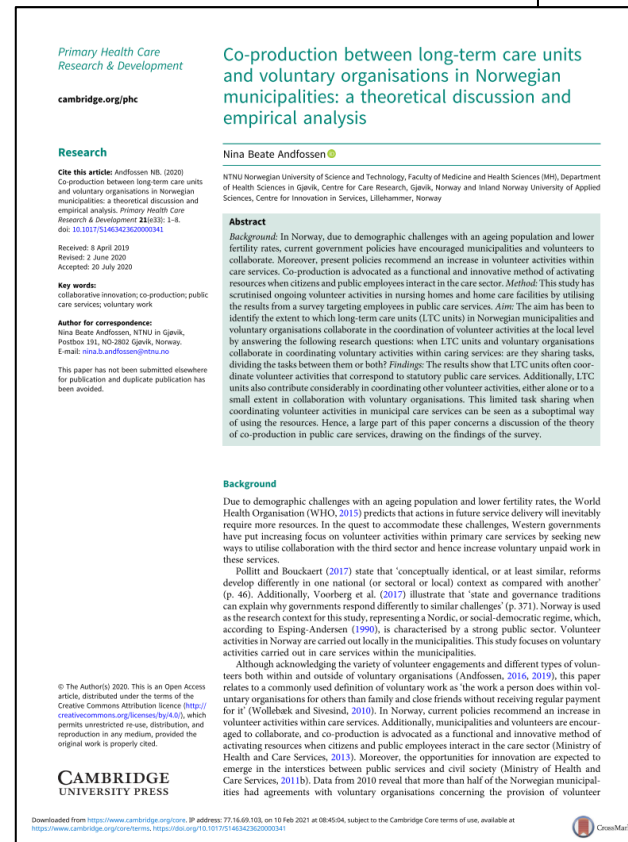
1938 – det første kommunale gamlehjemmet ble bygget

Etterkrigstida:

1947 – 2/3 av tilgjengelige plasser for eldre var i institusjoner som ble drevet av organisasjoner, de resterende 1/3 var kommunale institusjoner

(Lorentzen & Selle, 2000)

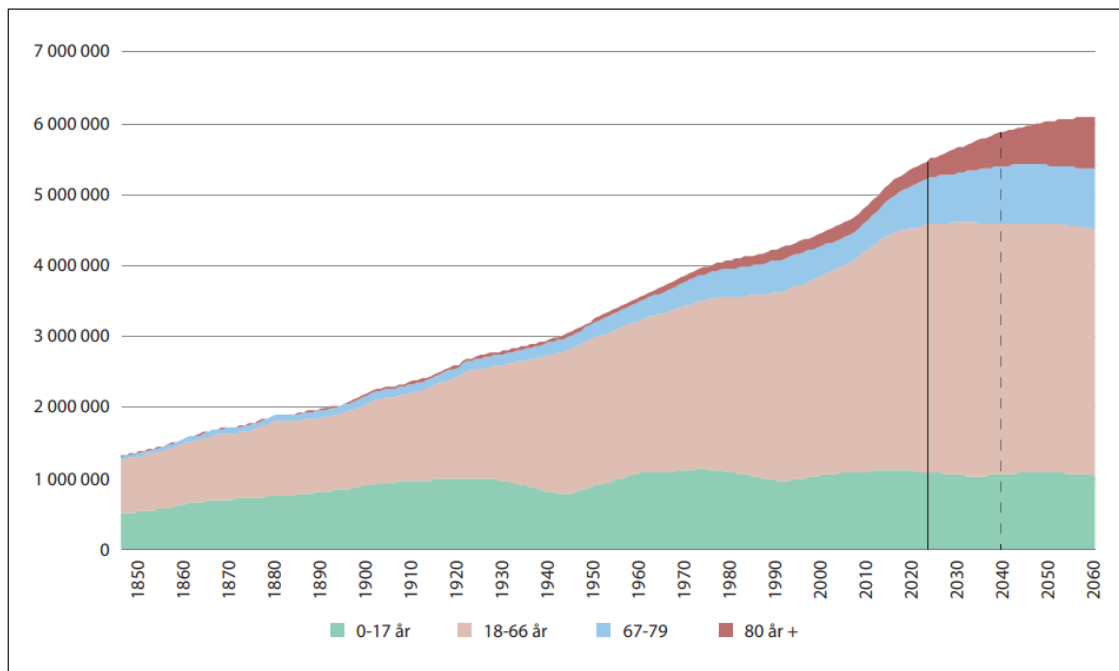
Doktorgradsarbeid

Utfordringen fremover

NOU 2023: 4
Tid for handling

13
Kapittel 1

Figur 1.2 Norges befolkning etter aldergrupper, observert før 2022 og fremskrevet deretter. 1846–2060

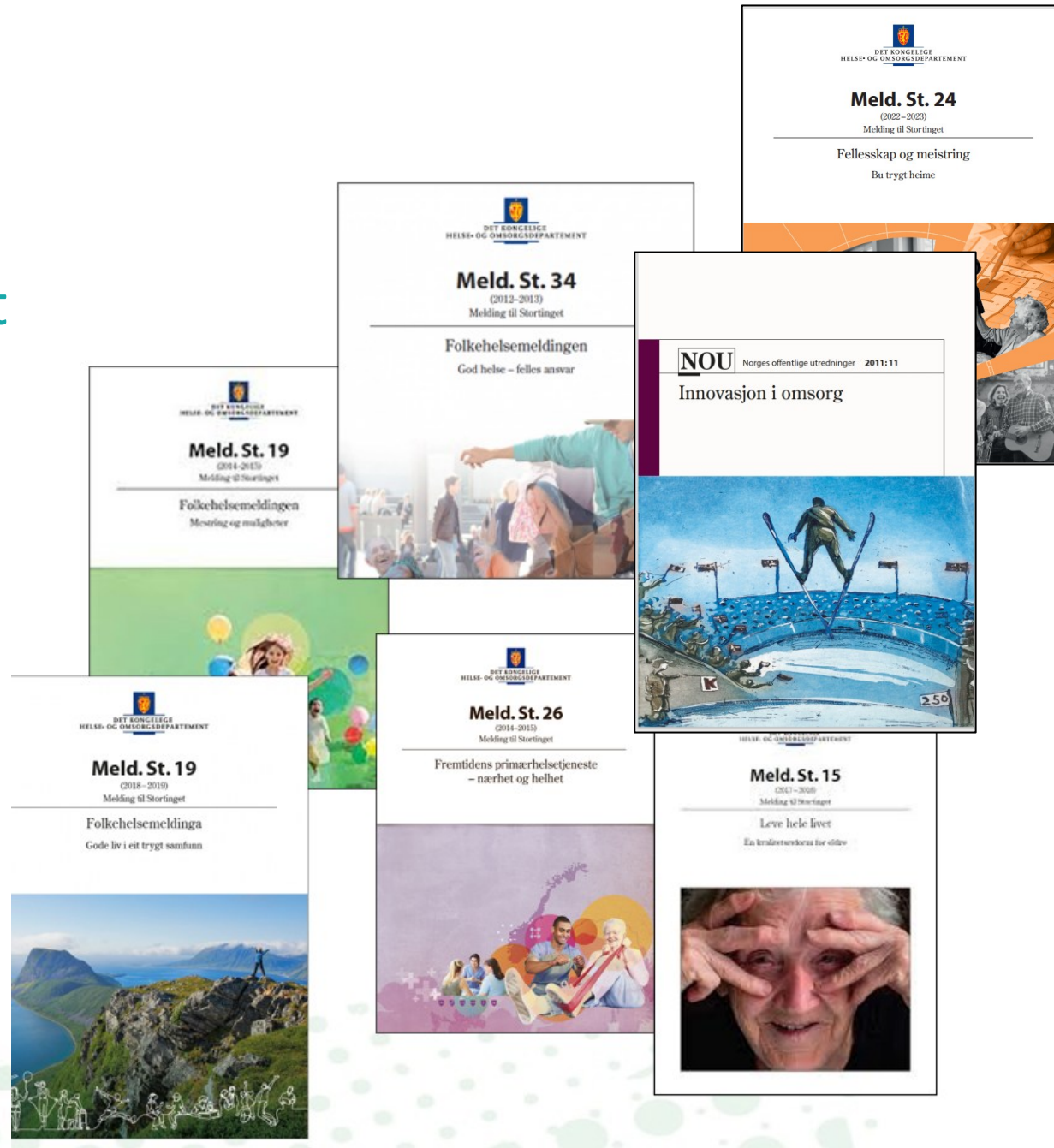
Fremskrivningene bruker SSBs hovedalternativ for befolkningsutvikling, med middels fruktbarhet, levealder og innvandring (MMM)

Kilde: SSB statistikkbank tabellene 10211 og 13599.

Frivillighet

Har mange innganger på nasjonalt overordnet plan:

- Samfunnsplanlegging
- Helsefremming og folkehelse
- Innovasjon

Stock foto

FRIVILLIG ARBEID – definisjon(er)

Frivillig arbeid er ulønnet, blir gjort av fri vilje og kommer personer eller grupper utenfor egen familie og husholdning til gode (Førland, 2015, s. 23)

Med frivillig arbeid mener vi arbeid du gjør for organisasjoner eller personer uten at du får vanlig lønn for dette. Arbeidet regnes som ulønnet selv om du har fått en viss godtgjørelse for utgifter eller har mottatt en mindre, symbolsk betaling. Medlemsaktivitet, som deltagelse i trening, øvelser, møter o.l. regnes ikke med.
(Sivesind et al., 2002)

Forekomst av organisert frivillig arbeid

63 % bidratt med frivillig arbeid i løpet av siste 12 mnd. (2017)

Frivillighetsbarometeret 2021:

55 % har bidratt med frivillig arbeid i lag og foreninger det siste året (en nedgang fra 63% året før)

Frivillighetsbarometeret 2025:

61 % har bidratt med frivillig arbeid i lag og foreninger det siste året (på nivå med året før)

Tabell 4. Andel av frivillige årsverk fordelt på organisasjonskategorier. Prosent

	1998	2004	2009	2014	2017	Endring 2014– 2017	Endring 2004– 2017
Kultur og fritid	52	54	54	48	53	5	–1
Kunst og kultur	11	12	14	12	15	4	3
Idrett	21	21	24	23	25	1	4
Hobby og fritid	20	21	15	13	13	0	–8
Velferd	11	15	15	18	14	–4	–1
Utdanning og forskning	2	4	6	6	5	–1	1
Helse, pleie og redningsarbeid	3	7	5	7	6	–1	–1
Sosiale tjenester	6	4	3	5	4	–1	0
Samfunnsrettede	11	7	9	11	9	–3	2
Natur og miljøvern	1	2	2	4	2	–2	0
Rettighets- og støttearbeid	4	1	1	1	1	0	0
Politiske partier	3	2	3	2	3	0	1
Internasjonale aktiviteter	3	2	3	4	2	–2	0
Bolig og økonomi	14	18	14	13	15	2	–3
Velforeninger	3	9	7	7	7	0	–2
Borettslag	1	4	4	2	4	1	0
Yrkes-, bransje og fagforeninger	10	5	3	4	4	0	–1
Tro og livssyn	11	6	6	8	7	–1	1
Andre	1	0	3	2	3	1	3
	100	100	100	100	100		

^a Kilde: Arnesen mfl. (2016).

^b På grunn av avrunding til nærmeste heltall kan endringstallene i noen tilfeller se større eller mindre ut enn hva som kommer fram hvis man regner manuelt i tabellen.

Frivillig i omsorg

Ulike typer:

Organisert frivillig

Uorganisert frivillig -> enkeltfrivillig

Uformelle hjelpere

Ulike logikker:

Organisert frivillig – opererer innenfor den frivillige organisasjonen sin logikk dvs de verdier, meninger, innsatsområder denne representerer

Enkeltfrivillig – styres av Frivilligsentral, avd på et sykehjem el. Styres av egne interesser og innsatsområder.

Uformell hjelper – individuell innsats som styres av relasjonen til den du hjelper og evt felles innsatsområder/-interesser

(Andfossen & Skinner 2019, 2025)

Tabell 1. De ulike samskaperne, type omsorg og nivåene de opererer på

	Type omsorg	Individnivå	Organisasjonsnivå
Frivillig omsorgs-arbeid	organisert frivillighet	frivillige tilknyttet frivillig organisasjon	frivillige organisasjoner
	uorganisert frivillighet	enkeltfrivillig tilknyttet frivilligsentral	frivilligsentral
		enkeltfrivillig som henvender seg til tjenesten	-
	uformell hjelp	omsorgsgivere i nettverk og lokalsamfunnet/-miljøet	-
Offentlig omsorg	kommunale omsorgstjenester	ansatte i omsorgstjenestene (f.eks. i sykehjem, hjemmetjenester)	enheten, f.eks. en sykehjemsavdeling

Andfossen & Skinner, 2025, s. 187

Forekomst av omsorgsfrivillighet (n=4000)

<i>Frivillig arbeid i omsorg</i>	%
Gjennom organisasjoner	2,3
For kommunale eller statlige institusjoner	2
Gjennom frivilligsentral	0,6
Sum	4,4

<i>Uformell omsorg til personer med spesielle omsorgsbehov</i>	
Til andre husholdninger	14,9
Til samme husholdning	6,6
Sum uformell omsorg	20,1

Forekomst av frivillige aktiviteter gjennom frivillige organisasjoner

Kategori	%
Sosial og kulturell omsorg	79
Fysisk aktivitet/trim	29
Praktisk hjelp	27
Personlig omsorg (n=193)	2
Annet	21

Skinner, Sogstad & Tingvold, 2018

Egenorganisering

To ulike fokus:

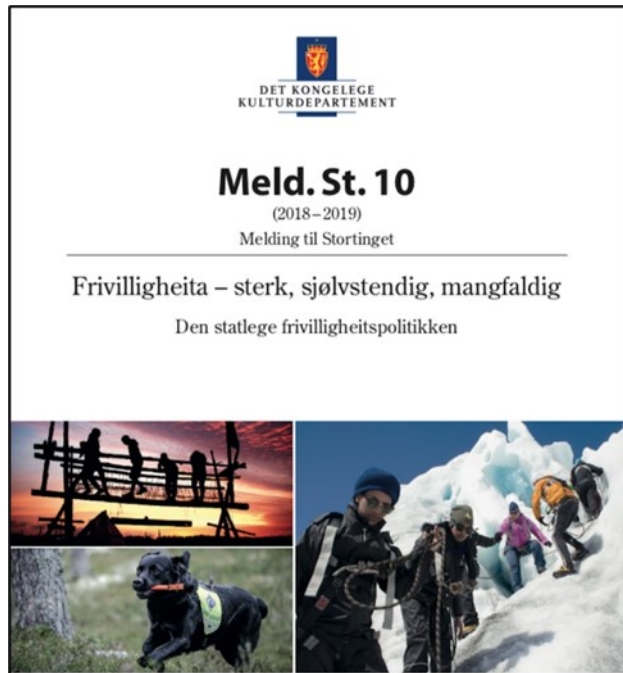
We for us -> aktiviteter organisasjonen tilrettelegger og arrangerer for egne medlemmer

Us for them -> aktiviteter organisasjonen tilbyr grupper utenfor egen organisasjon

(Wollebæk, 2008, Jegermalm et al. 2018)

Nasjonal frivillig strategi, lokal frivilligpolitikk og frivillige omsorgsgivere

Frivilligpris

Fri og villig på hvilke premisser?

Hvem sine – og hvilke behov/premisser er det vi snakker om?

Det går en klar grense mellom det offentlige sitt ansvar for å utføre lovpålagte oppgaver og hvordan det frivillige kan supplere og berike lokalsamfunnet.

Hva er forutsetningene for å bidra?

Det må være avklart hva de frivillige kan/skal bidra med – ha en frivilligpolitikk/-melding.

Hva fremmer frivillig innsats:

- Bli verdsatt som frivillig
 - eksempelvis frivilligpris,
 - (faste) møteplasser for frivillige (gjerne med servering ☺)
- Organisert og inkludert (i planlegging)
 - Bli spurt (Frivillighetsbarometeret 2025: 59% blitt spurt av bekjente)
 - Tenke mangfold
- Koordinert
- Forutsigbart
- Kunnskapspåfyll/opplæring
- På egne premisser

Frivillige akutthjelpere i den akuttmedisinske tjenesten

Ca. 1300 frivillige har fått opplæring

Kan kalles ut via AMK-sentralene

Særlig viktig i områder med lang responstid for ambulanse eller annen helsehjelp

Resultater fra tidligere Workshop

Behov for organisasjonsavklaring

- Avtaleverk – behov for avtaler mellom ulike nivåer og aktører
- Nasjonale og regionale avklaringer for bruk
- Finansiering og økonomiske rammer

Teknologiske utfordringer og løsninger

Frivillige akutthjelpere som en del av tjenesten

- Tilgjengelighet av frivillige akutthjelpere
- Opplæring og kvalitet, kunnskaps- og erfaringsgrunnlag
- Felles forståelse og tillit mellom aktører

Behov for forskning og utvikling

nrk.no 31.05 25

YouTube-stjerner måtte reddes ned fra Preikestolen

Kan ikke tro det de ser

Etter hendelsen har paret lagt ut bilder og innlegg om redningsaksjonen – og responsen i India har vært stor.

– Folk i Norge må vite at slike redninger og frivillige tjenester knapt kan forestilles i andre deler av verden. Etter at jeg delte det på Instagram, har flere aviser i India skrevet om det, skriver han og fortsetter:

– Mange sier det er godt å lese at menneskeheten fortsatt finnes på denne planeten.

Den frivillige er ekspert på det å være frivillig

Pixabay.com

Senter for
omsorgsforskning